

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

Затверджено на засіданні кафедри
фінансів

Протокол № 9 від 18.12.2015 р.

**Програма
навчальної дисципліни
"Основи фінансової аналітики"
для студентів усіх спеціальностей
усіх форм навчання**

Укладач: к.е.н., доцент Берест М.М.

Відповідальний за випуск
зав. каф. фінансів Журавльова І.В.

ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016

1. ВСТУП

Перехід підприємств на ринкові умови господарювання винятково гостро поставив питання забезпечення стійкого функціонування підприємств і обумовив необхідність використання фінансового аналізу як інструменту спостереження та пристосування до умов ринку, що постійно змінюються. Обліково-аналітична функція є природним та невід'ємним компонентом системи управління підприємством. Це пояснюється декількома причинами. По-перше, всі об'єкти обліку мають вартісну оцінку і тому автоматично потрапляють у сферу фінансового аналізу. По-друге, фінансові ресурси являють собою пріоритетний вид ресурсів завдяки своїй значимості з позицій оперативного і стратегічного управління діяльністю підприємства, а також своїй унікальній можливості з мінімальним часовим лагом трансформуватися у будь-який інший вид. Все це потребує від фахівців у галузі фінансів певних знань з методики та методології фінансового аналізу з урахуванням особливостей вітчизняної економіки та дослідження світового досвіду.

Тому фінансовий аналіз є незамінною складовою системи фінансового менеджменту будь-якого підприємства незалежно від його розміру, організаційно-правової форми, сфери діяльності. Він є підґрунтям для оцінки рівня ефективності діяльності господарюючих суб'єктів, їх ділової активності, платоспроможності та фінансової стійкості. Все це підкреслює необхідність вивчення основ фінансової аналітики майбутніми фахівцями – економістами.

Метою дисципліни "Основи фінансової аналітики" є опанування студентами теоретичних основ його проведення та формування системи фундаментальних компетентностей з аналітичної роботи в сфері фінансової діяльності.

Завдання дисципліни:

вивчення інформаційної бази проведення та напрямків здійснення фінансово-аналітичної діяльності,

формування здатності до проведення аналізу складу та ефективності використання економічних та фінансових ресурсів підприємства;

формування здатності до проведення оцінки фінансового стану підприємства;

вміння визначати рівень кредитоспроможності позичальника;

відпрацювання варіантів надання аналітичних висновків, отриманих в процесі аналізу,

формування здатності до визначення впливу фінансово-економічних чинників на діяльність підприємства,

формування здатності до виявлення резервів підвищення ефективності діяльності та зростання фінансових результатів підприємства.

Об'єктом навчальної дисципліни є підприємство, його фінансова діяльність та аналітичні дослідження, що проводяться ним в процесі функціонування.

Предметом навчальної дисципліни є теоретичні основи та методичні підходи до проведення фінансово-аналітичних розрахунків та формування аналітичних висновків щодо фінансового стану та результатів діяльності суб'єкта господарювання.

Пререквізити: Для засвоєння дисципліни студентам необхідні попередні знання та уміння, здобуті під час опанування наступних дисциплін: "Економічна теорія", "Політекономія", "Бухгалтерський облік".

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- 1) сутність, види та методи фінансового аналізу;
- 2) сутність, види та принципи складання фінансової звітності як інформаційного забезпечення проведення фінансового аналізу;
- 3) основи проведення експрес-аналізу та методи, що використовуються для його проведення;
- 4) структуру та класифікацію активів підприємства;
- 5) структуру та склад капіталу підприємства;
- 6) сутність та фактори, що впливають на фінансову стійкість підприємства;
- 7) сутність та фактори, що впливають на ділову активність підприємства;
- 8) сутність поняття "ліквідність" та методики аналізу ліквідності;
- 9) методики оцінювання прибутковості та рентабельності підприємства;
- 10) підходи до комплексного оцінювання фінансового стану;
- 11) сутність та методи оцінки грошових потоків підприємства;
- 12) сутність поняття "кредитоспроможність" та фактори, що на неї впливають;

вміти:

- 1) використовувати під час аналітичної роботи різноманітні методи та прийоми фінансового аналізу ;
- 2) здійснювати аналіз майнового стану підприємства;
- 3) проводити аналіз стану і ефективності використання оборотних активів підприємства;
- 4) виконувати аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства;
- 5) здійснювати аналіз фінансової стійкості за допомогою різних методик;
- 6) оцінювати рентабельність діяльності господарюючого суб'єкта;
- 7) проводити аналіз ділової активності підприємства;
- 8) оцінювати кредитоспроможність підприємства як позичальника;
- 9) проводити аналіз структури джерел формування та напрямів використання капіталу підприємства;
- 10) виконувати експрес-аналіз діяльності підприємства;
- 11) проводити аналіз руху грошових потоків;
- 12) розраховувати тривалість фінансового циклу на підприємстві;
- 13) здійснювати комплексну оцінку фінансового стану;
- 14) визначати фактори, що впливають на формування прибутку підприємства.

У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню студентами професійною компетентністю, що наведена в табл. 1.

Структуру складових професійних компетентностей та їх формування відповідно до Національної рамки кваліфікацій України наведено в таблиці 2.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин (5 кредитів ЄКТС). Форма підсумкового контролю – залік.

**Професійні компетентності, які отримують студенти після вивчення
навчальної дисципліни**

Назва компетентності	Складові компетентності
Здійснювати аналітичні дослідження ефективності функціонування, оцінювати фінансовий стан суб'єкта підприємництва та формувати аналітичні висновки	Розуміння змісту, цілей, методів та інструментів фінансового аналізу
	Здатність до адекватного та коректного використання фінансової звітності підприємства як інформаційної бази фінансового аналізу
	Здатність до проведення оцінки майнового стану господарюючого суб'єкта
	Здатність до проведення оцінки стану, структури та ефективності використання оборотних активів підприємства
	Здатність до проведення оцінки складу, динаміки та структури джерел фінансування підприємства
	Здатність до проведення аналізу структури та руху грошових потоків підприємства.
	Здатність до проведення оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства
	Здатність до проведення оцінки рівня фінансової стійкості суб'єкта господарювання
	Здатність до проведення оцінки рівня кредитоспроможності суб'єкта господарювання
	Здатність до оцінки рівня ділової активності суб'єкта господарювання
	Здатність до проведення оцінки прибутковості суб'єкта господарювання
	Здатність до проведення комплексного оцінювання фінансового стану підприємства

Таблиця 2

**Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни
"Основи фінансової аналітики" за Національною рамкою кваліфікацій України**

Складові компетентності, яка формується в рамках теми	Пререквізити	Знання	Вміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
1. Значення і теоретичні основи фінансового аналізу					
Розуміння змісту, цілей, методів та інструментів фінансового аналізу	Сутність понять підприємство, аналіз, фінансова діяльність суб'єктів господарювання	Розуміння сутності, класифікаційних аспектів та сфери використання фінансового аналізу, знання методів та інструментів фінансового аналізу.	Вміння виділяти цілі фінансового аналізу залежно від його суб'єктів та їх інформаційних потреб, вміння обирати адекватний інструментарій	Ефективно визначати інформаційні потреби та цілі проведення фінансового аналізу	Врахування організаційно-правової форми та особливостей функціонування підприємства при виборі цілей, методів та інструментів аналізу
Тема 2. Інформаційне забезпечення фінансового аналізу					
Здатність до адекватного та коректного використання фінансової звітності підприємства як інформаційної бази фінансового аналізу	Склад бухгалтерської звітності, основи бухгалтерського обліку	Знання складу та змісту компонентів фінансової звітності підприємства	Вміння формувати, читати та використовувати фінансову звітність підприємства для виконання аналітичних процедур	Формувати та презентувати фінансову звітність підприємства	Адекватне та коректне використання фінансової звітності підприємства як інформаційної бази фінансового аналізу

1	2	3	4	5	6
Тема 3. Аналіз майна підприємства					
Здатність до проведення оцінки майнового стану господарюючого суб'єкта	Склад основних фондів та оборотних коштів підприємств	Знання сутності, складу та структуру активів підприємства. Методичні підходи до аналізу майна підприємства	Вміння розраховувати показники майнового стану підприємства; проводити експрес-аналіз майна підприємства,	Формувати аналітичні висновки щодо стану майна підприємства	Оцінка динаміки та структури майна підприємства. Розрахунок коефіцієнтів оцінки майнового стану суб'єкта господарювання
Тема 4. Аналіз оборотних активів					
Здатність до проведення оцінки стану, структури та ефективності використання оборотних активів підприємства	Склад та особливості оборотних коштів підприємства	Знання складу оборотних активів підприємства. Розуміння особливостей аналізу оборотних активів із точки зору їх участі в операційній діяльності підприємства	Вміння розраховувати показники стану, структури та ефективності використання оборотних активів;	Формувати аналітичні висновки щодо стану та ефективності використання оборотних активів підприємства	Оцінка стану та структури оборотних активів підприємства. Розрахунок коефіцієнтів та аналіз ефективності їх використання
Тема 5. Аналіз джерел формування капіталу підприємства					
Здатність до проведення оцінки складу, динаміки та структури джерел фінансування підприємства	Зміст понять "капітал", "власний та позиковий капітал", "фінансові ресурси підприємства"	Знання складу та структури капіталу підприємства. Розуміння механізмів впливу структури джерел формування капіталу підприємства на його фінансовий стан	Вміння проводити експрес-аналіз капіталу підприємства, аналіз структури джерел фінансування,	Формувати аналітичні висновки щодо складу та структури джерел фінансування підприємства	Оцінка складу, динаміки та структури джерел фінансування підприємства

1	2	3	4	5	6
Тема 6. Аналіз грошових потоків					
Здатність до проведення аналізу структури та руху грошових потоків підприємства.	Поняття грошових потоків підприємства, зміст надходжень та витрат підприємства	Знання складк грошових потоків підприємства. Знання методичних підходів до розрахунку тривалості фінансового циклу	Вміння класифікувати грошові потоки підприємства, розрахунок фінансового циклу підприємства,	Проводити аналіз руху грошових коштів, формувати аналітичні висновки	Аналіз структури та руху грошових потоків підприємства. Розрахунок тривалості фінансового циклу
Тема 7. Аналіз ліквідності і платоспроможності підприємств					
Здатність до проведення оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства	Сутність та джерела виконання зобов'язань підприємства	Знання сутності понять "ліквідність" та "платоспроможність", видів ліквідності, методичних підходів до оцінки ліквідності	Вміння розраховувати коефіцієнти ліквідності підприємства; вміння проводити оцінку ліквідності балансу.	Формувати аналітичні висновки щодо рівня ліквідності та платоспроможності підприємства	Оцінка рівня ліквідності та платоспроможності підприємства
Тема 8. Аналіз фінансової стійкості підприємств					
Здатність до проведення оцінки рівня фінансової стійкості суб'єкта господарювання	Види капіталу підприємства. Підприємство як система.	Знання змісту поняття "фінансова стійкість", знання факторів, що на неї впливають та розуміння механізмів їх впливу	Вміння розраховувати коефіцієнти фінансової стійкості; визначати тип фінансової стійкості;	Формувати аналітичні висновки щодо рівня фінансової стійкості підприємства	Оцінка рівня фінансової стійкості суб'єкта господарювання
Тема 9. Аналіз кредитоспроможності підприємств					
Здатність до проведення оцінки рівня кредитоспроможності суб'єкта господарювання	Сутність та зміст кредитних операцій банку. Взаємовідносини підприємства з банками	Знання змісту поняття "кредитоспроможність". Знання методичної бази оцінювання кредитоспроможності	Вміння проводити оцінку кредитоспроможності позичальника різними методами, визначення класу кредитоспроможності	Формувати аналітичні висновки щодо рівня кредитоспроможності підприємства	Визначення класу кредитоспроможності суб'єкта господарювання

1	2	3	4	5	6
Тема 10. Аналіз ділової активності підприємств					
Здатність до оцінки рівня ділової активності суб'єкта господарювання	Місце підприємства на ринку. Конкуренція, конкурентоспроможність	Знання сутності поняття "ділова активність". Фактори, що впливають на її рівень. Зв'язок між рівнем ділової активності та швидкістю обороту ресурсів	Вміння розраховувати коефіцієнти ділової активності та періоди оборотності ресурсів підприємства;	Формувати аналітичні висновки щодо швидкості оборотності ресурсів та рівня ділової активності підприємства	Оцінка рівня ділової активності суб'єкта господарювання
Тема 11. Аналіз прибутковості та рентабельності підприємств					
Здатність до проведення оцінки прибутковості суб'єкта господарювання	Поняття та фактори, що впливають на прибуток та витрати підприємства	Знання складу та структури фінансових результатів діяльності підприємства. Особливості аналізу фінансової звітності щодо фінансових результатів	Вміння розраховувати коефіцієнтів рентабельності підприємства; проведення експрес-аналізу абсолютних показників фінансових результатів.	Формування аналітичних висновків щодо структури та динаміки фінансових результатів, рівня прибутковості підприємства	Оцінка прибутковості суб'єкта господарювання
Тема 12. Комплексне оцінювання фінансового стану підприємств					
Здатність до проведення комплексного оцінювання фінансового стану підприємства	Методичні підходи до проведення фінансового аналізу діяльності підприємства за окремими напрямками	Знання цілей та методів проведення комплексного фінансового аналізу	Вміння визначати цілі та методи проведення комплексного фінансового аналізу, використовувати відповідний інструментарій	Формувати комплексні аналітичні висновки щодо поточного та прогнозного фінансового стану підприємства	Комплексний аналіз фінансового стану підприємства з використанням відповідних методик

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1: Сутність та значення фінансового аналізу в забезпеченні ефективності діяльності підприємства

Тема 1. Значення і теоретичні засади фінансового аналізу

1.1 Сутність, мета і завдання фінансового аналізу.

Роль фінансового аналізу в сучасних умовах функціонування господарюючих суб'єктів. Сутність фінансового аналізу. Об'єкт та суб'єкти фінансового аналізу. Загальна мета фінансового аналізу. Цілі фінансового аналізу, що стоять перед аналітиками різних рівнів. Завдання фінансового аналізу. Взаємозв'язок економічного та фінансового аналізу.

1.2. Основні напрямки і види фінансового аналізу.

Основні напрямки проведення фінансового аналізу. Класифікація видів фінансового аналізу: за організацією проведення, за обсягом тематичного дослідження, за об'єктом фінансового аналізу, за періодом проведення. Сутність та відмінності між експрес-аналізом та деталізованим аналізом фінансового стану підприємства. Підходи до проведення фінансового аналізу.

1.3. Методи та прийоми фінансового аналізу.

Необхідність використання в практичній діяльності існуючих методів та прийомів фінансового аналізу. Методи аналізу горизонтальний, вертикальний, порівняльний, метод коефіцієнтів, трендовий, факторний. Прийоми фінансового аналізу: деталізація, групування, прийом середніх величин, балансовий, розрахунки пайової участі. Моделі фінансового аналізу. Методи детермінованого факторного аналізу, їх використання.

Тема 2. Інформаційне забезпечення фінансового аналізу.

2.1. Необхідність, сутність та значення фінансової інформації.

Сутність та підходи до складання фінансової звітності. Інформаційні потреби користувачів фінансової звітності, що повинні нею забезпечуватись. Основні принципи складання фінансової звітності. Національні та міжнародні стандарти бухгалтерського обліку.

2.2. Мета і завдання аналізу фінансових звітів.

Головна мета аналізу фінансових звітів та завдання, що при цьому вирішуються. Основні напрямки аналізу фінансових звітів. Стандартизація бухгалтерського обліку: сутність та необхідність.

2.3 Характеристика основних компонентів фінансової звітності.

Склад фінансової звітності підприємства, її призначення. Баланс як основне джерело інформації для фінансового аналізу. Форма №2 “Звіт про фінансові результати”. Інші форми фінансової звітності та їх використання в процесі фінансового аналізу. Взаємозв'язок між формами фінансової звітності підприємства. Консолідована фінансова звітність.

Змістовий модуль 2: Аналіз економічних та фінансових ресурсів підприємства

Тема 3. Аналіз майна підприємства.

3.1. Економічна сутність майна підприємства, його структура і класифікація.

Активи як відображення майна підприємства. Сутність та схема структури активів підприємства. Класифікація активів підприємства. Принципи формування активів підприємства. Роль аналізу майна в проведенні фінансового аналізу. Складання аналітичних таблиць, що характеризують структуру та динаміку майна підприємства. Сутність, склад та особливості фінансування необоротних та оборотних активів. Оцінка нематеріальних активів.

3.2. Показники оцінки майнового стану підприємства.

Загальна характеристика показників оцінки майнового стану. Коефіцієнт зносу основних засобів, коефіцієнт придатності основних засобів, індекс постійного активу, коефіцієнт реальної вартості майна, коефіцієнт оновлення та коефіцієнт вибуття основних засобів, рентабельність майна підприємства. Аналіз руху основних засобів підприємства: джерела інформації та аналітичні показники.

Тема 4. Аналіз оборотних активів

4.1. Сутність і класифікація оборотних активів підприємства.

Сутність та основні економічні ознаки оборотних активів. Класифікація оборотних активів. Мета аналізу оборотних активів, його

інформаційне забезпечення. Види стратегій фінансування оборотних активів.

4.2. Основні показники оцінки стану, структури й ефективності використання оборотних активів підприємства.

Необхідність розрахунку показників стану і ефективності використання оборотних активів. Власний оборотний капітал, методика його розрахунку. Нестача (надлишок) власних оборотних коштів на підприємстві та причини, що їх обумовлюють. Факторний аналіз оборотного капіталу.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотним коштами. Показники ефективності використання оборотних коштів: коефіцієнт оборотності, швидкість обороту, коефіцієнт завантаження, коефіцієнт ефективності (прибутковості), рентабельність оборотних коштів. Обґрунтування висновків щодо аналізу оборотних коштів підприємства.

Оцінка стану виробничих запасів підприємства. Оцінка стану дебіторської заборгованості на підприємстві.

Тема 5. Аналіз джерел формування капіталу підприємств

5.1. Аналіз наявності, складу й динаміки джерел формування майна.

Теоретичні основи та мета здійснення аналізу джерел формування майна підприємства. Підходи до проведення аналізу. Структура капіталу підприємства. Власний та позиковий капітал, принципові відмінності між ними. Структура власного капіталу. Класифікація позикового капіталу. Оцінка вартості капіталу. Основні показники, що характеризують структуру капіталу.

5.2. Оцінка факторів, що впливають на співвідношення власних і позикових коштів.

Характеристика найбільш важливих факторів, що впливають на співвідношення власного та позикового капіталу підприємства. Спосіб розміщення джерел коштів в активах підприємства. Структура активів підприємства з позиції їх ліквідності. Швидкість одного обороту коштів. Співвідношення тривалості виробничо-комерційного циклу і строку погашення кредиторської заборгованості. Структура витрат підприємства. Статті балансу, що формують власний капітал підприємства. Джерела формування власного капіталу: зовнішні та внутрішні. Оцінка складу позикового капіталу.

5.3. Аналіз рентабельності капіталу.

Загальна характеристика коефіцієнтів рентабельності капіталу. Рентабельність інвестованого капіталу. Рентабельність власного капіталу. Факторна модель рентабельності власного капіталу, її складові.

Тема 6. Аналіз грошових потоків

6.1. Поняття, види і значення грошових потоків для підприємства.

Необхідність проведення аналізу грошових потоків. Сутність та класифікація грошових потоків: за джерелами їх формування, за масштабом обслуговування господарського процесу, за методом визначення об'єму, за рівнем достатності обсягу, за безперервністю формування. Фактори, що визначають особливості формування грошових потоків українських підприємств. Інформаційна база аналізу грошових коштів.

6.2. Аналіз руху грошових коштів.

Мета аналізу грошових коштів підприємства. Блоки аналітичних процедур, що входять до системи ефективного управління грошовими коштами. Розрахунок тривалості фінансового циклу. Методи оцінки руху грошових коштів. Мета і завдання аналізу руху грошових коштів. Складання аналітичної таблиці для аналізу руху грошових коштів. Аналітичні показники платоспроможності, що відображають співвідношення надходжень і платежів підприємства. Оцінка оптимального рівня грошових коштів. Оцінка вартості грошей у часі.

Змістовий модуль 3: Аналіз фінансового стану підприємства

Тема 7. Аналіз ліквідності і платоспроможності підприємств.

7.1. Економічна сутність ліквідності і платоспроможності підприємства.

Сутність понять ліквідності та платоспроможності підприємства, взаємозв'язок та відмінності між ними. Основні характеристики ліквідності та платоспроможності. Поточна та перспективна платоспроможність. Поняття ліквідності активів, ліквідності балансу та ліквідності підприємства. Економічні фактори, що впливають на рівень ліквідності та платоспроможності підприємства. Взаємозв'язок ліквідності і платоспроможності та політики управління оборотними коштами підприємства.

7.2. Аналіз ліквідності балансу.

Методика аналізу ліквідності балансу. Групування активів підприємства за ступенем їх ліквідності. Групування пасивів за строковістю виконання зобов'язань. Вивчення співвідношень між визначеними групами активів та пасивів. Визначення поточної та перспективної ліквідності.

7.3. Аналіз показників ліквідності.

Необхідність дослідження коефіцієнтів ліквідності. Розрахунок та інтерпретація показників ліквідності: коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт швидкої (проміжної) ліквідності, коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами, коефіцієнт забезпечення запасів і витрат власними оборотними коштами, коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів, коефіцієнт покриття запасів, загальний коефіцієнт співвідношення дебіторської заборгованості та кредиторської заборгованості. Прогнозування платоспроможності підприємства.

Тема 8. Аналіз фінансової стійкості підприємств.

8.1. Сутність і фактори, що впливають на фінансову стійкість підприємства.

Поняття фінансової стабільності, фінансової рівноваги та фінансової стійкості. Межі фінансової стійкості підприємств, необхідність їх встановлення. Фінансова стійкість підприємства як комплексне поняття. Чинники, що впливають на фінансову стійкість підприємств: чинники першого рівня (узагальнюючі), чинники другого рівня (похідні: зовнішні та внутрішні), чинники третього рівня (деталізуючі). Інформаційне забезпечення оцінки фінансової стійкості підприємства за існуючими підходами.

8.2. Методичні підходи до визначення фінансової стійкості.

Існуючі методики аналізу фінансової стійкості підприємств. Абсолютний показник фінансової стійкості. Коефіцієнтний підхід до визначення фінансової стійкості. Характеристика показників: коефіцієнт автономії, коефіцієнт фінансової залежності, коефіцієнт фінансового ризику, коефіцієнт маневреності власного капіталу, коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень, коефіцієнт довгострокового залучення коштів, коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел

8.3 Характеристика й визначення типу фінансової стійкості.

Характеристика типів фінансової стійкості: абсолютна фінансова стійкість, нормальна фінансова стійкість, нестійкий фінансовий стан, кризовий фінансовий стан. Розрахунок показників, що визначають тип фінансової стійкості підприємства. Рекомендації, що можуть бути надані після визначення типу фінансової стійкості.

8.4. Оцінка запасу фінансової стійкості.

Сутність та необхідність визначення запасу фінансової стійкості підприємства. Використання маржинального аналізу для розрахунку запасу фінансової стійкості. Визначення запасу фінансової стійкості у абсолютному та процентному виразі.

Тема 9. Аналіз кредитоспроможності підприємств.

9.1 Сутність, значення і принципи кредитування..

Підходи до визначення сутності кредиту. Кредитори та позичальники як суб'єкти кредитного процесу. Сутність та принципи кредитування.

9.2 Аналіз кредитоспроможності позичальника..

Сутність кредитоспроможності, мета її аналізу. Об'єкти оцінки кредитоспроможності позичальника. Основні джерела інформації для оцінки кредитоспроможності. Характеристика методів оцінки кредитоспроможності.

Система оціночних коефіцієнтів визначення кредитоспроможності: коефіцієнти ліквідності, коефіцієнти ефективності або оборотності, коефіцієнти фінансової стійкості (фінансового левериджу), коефіцієнти прибутковості, коефіцієнти обслуговування боргу. Сутність методу аналізу грошового потоку для оцінки кредитоспроможності. Оцінка кредитоспроможності на основі аналізу ділового ризику.

Визначення класу кредитоспроможності позичальника. Характеристика класів: А, Б, В, Г, Д. Залежність можливостей і умов надання кредиту від рейтингу позичальника.

Тема 10. Аналіз ділової активності підприємств.

10.1. Теоретичні аспекти оцінки ділової активності підприємства.

Сутність та характеристика поняття “ділова активність підприємства”. Рівні ділової активності підприємства, їх характеристика.

Фактори, що визначають рівень ділової активності підприємств: зовнішні (міжнародні, національні, ринкові) та внутрішні. Мета аналізу ділової активності. Аналіз виробництва та реалізації продукції. Аналіз собівартості продукції. Аналіз ефективності використання ресурсів підприємства.

10.2. Система показників оцінки ділової активності підприємства.

Якісний та кількісний рівні оцінки ділової активності підприємства. Якісні критерії оцінки ділової активності. Абсолютні показники оцінки ділової активності.

Розрахунок та характеристика показників, що використовуються для аналізу ділової активності: коефіцієнт оборотності активів, коефіцієнт оборотності необоротних активів, коефіцієнт оборотності оборотних активів, коефіцієнт оборотності запасів, коефіцієнт оборотності готової продукції, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, коефіцієнт оборотності власного капіталу, коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості. Показники, що характеризують тривалість одного обороту ресурсів: період обороту активів, період обороту необоротних активів, період обороту оборотних активів, період обороту готової продукції, період обороту запасів, період обороту дебіторської та кредиторської заборгованості, період обороту власного капіталу. Значення розрахунку показників оборотності для підприємства.

Тема 11. Аналіз прибутковості та рентабельності підприємств

11.1. Завдання і джерела інформації для аналізу фінансових результатів.

Сутність та фактори, що впливають на розмір абсолютного розміру прибутку підприємства. Мета та завдання аналізу фінансових результатів. Джерела аналітичної інформації для проведення аналізу. Система "директ-кост" як теоретична база аналізу витрат та оптимізації прибутку.

11.2. Аналіз звіту про фінансові результати діяльності підприємства.

Показники, що є об'єктом аналізу звіту про фінансові результати. Використання вертикального та горизонтального аналізу в процесі аналізу фінансових результатів. Аналітична таблиця для визначення факторів, що впливають на формування фінансових результатів

діяльності підприємства. Факторний аналіз прибутку від реалізації продукції. Аналіз розподілу і використання чистого прибутку.

11.3. Аналіз показників рентабельності.

Сутність поняття “рентабельність”. Основні завдання оцінки рентабельності. Особливості оцінки рентабельності в залежності від користувачів результатів аналізу. Система показників рентабельності: рентабельність активів, рентабельність сукупного капіталу, рентабельність власного капіталу, валова рентабельність реалізованої продукції (рентабельність продажу), операційна рентабельність реалізованої продукції, чиста рентабельність реалізованої продукції, рентабельність виробництва.

Тема 12. Комплексне оцінювання фінансового стану підприємства.

12.1 Поняття, мета та завдання комплексного фінансового аналізу.

Об’єктивна необхідність проведення комплексного фінансового аналізу. Функціонально-організаційна структура комплексного фінансового аналізу. Мета організації та проведення комплексного фінансового аналізу, його об’єкт, суб’єкти та завдання. Інформаційна база комплексного фінансового аналізу. Часткові моделі комплексного фінансового аналізу. Моделі оцінки платоспроможності та імовірності банкрутства господарюючих суб’єктів як реалізація комплексного фінансового аналізу підприємства.

12.2 Процедура організації та проведення комплексного фінансового аналізу.

Модель обробки вхідної інформаційної бази – основний елемент процедури комплексного фінансового аналізу. Послідовність проведення комплексного фінансового аналізу. Сутнісне наповнення етапів процедури комплексного фінансового аналізу: постановка цільової функції, формування та реалізація первинної обробки вхідної фінансової інформації, формування та реалізація алгоритму обробки фінансової інформації, інтерпретація результатів комплексного фінансового аналізу та формування висновків, побудова сценаріїв формування, підтримки та розвитку економічного потенціалу підприємства.

3. Теми та плани семінарських занять

Семінарське заняття – це різновид аудиторного навчального заняття, метою якого є закріплення студентами теоретичних знань, які отримані під час лекційних занять та під час їх самостійної роботи. Семінарські заняття проводяться з однією академічною групою. При цьому організується дискусія з використанням підготовлених студентами тез на попередньо визначені теми. Метою проведення семінарських занять є формування у студентів власної думки щодо поставлених питань, а також набуття ними навиків роботи з економічною літературою. Отримані студентом бали за окремі семінарські заняття враховуються в процесі накопичення підсумкових балів з даної навчальної дисципліни.

Перелік запитань, що виносяться на семінарські заняття, наведено у табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Плани семінарських занять

Назва теми	Програмні питання
Змістовий модуль 1. Сутність та значення фінансового аналізу в забезпеченні ефективності діяльності підприємства	
Тема 1. Значення і теоретичні засади фінансового аналізу	<i>Тема семінарського заняття "Значення фінансового аналізу в діяльності підприємства"</i> 1. Становлення, зміст та роль фінансового аналізу в сучасних умовах господарювання. 2. Принципи та логіка аналітичної роботи у сфері фінансової діяльності підприємства. 3. Формалізовані та неформалізовані методи аналізу. 4. Зміст та методологія проведення експрес-аналізу фінансового стану підприємства
Тема 2. Інформаційне забезпечення фінансового аналізу	<i>Тема семінарського заняття "Склад та якісна характеристика фінансової звітності підприємства"</i> 1. Фінансова звітність як інформаційна база фінансового аналізу. 2. Основні форми фінансової звітності, їх структура та взаємозв'язок. 3. Специфіка інформаційного забезпечення фінансового аналізу в окремих галузях та на підприємствах різних організаційних форм.

4. Теми практичних занять

Практичне заняття – це форма навчального заняття, при якій викладач організує детальний розгляд студентами окремих положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом виконання студентом відповідно сформульованих завдань. Практичне заняття включає проведення попереднього контролю знань, вмінь, навичок студентів; постановку загальної проблеми та її обговорення; розв'язування завдань з їх обговоренням; виконання контрольних завдань, їх перевірку і оцінювання. Оцінки, отримані студентом за окремі практичні завдання, враховуються при формуванні підсумкової оцінки.

Вивчення навчальної дисципліни "Основи фінансової аналітики" передбачає проведення практичних занять за темами, що відносяться до другого та третього змістового модулю. Тематика практичних занять наведена у табл. 4.1.

Таблиця 4.1

Перелік тем практичних занять

Назва змістового модуля	Теми практичних занять (за модулями)
Змістовий модуль 2. Аналіз економічних та фінансових ресурсів підприємства	Завдання 1. Аналіз майнового стану підприємства
	Завдання 2. Аналіз складу та ефективності використання оборотних активів підприємства.
	Завдання 3. Аналіз структури капіталу підприємства
	Завдання 4. Розрахунок тривалості фінансового циклу
	Колоквіум за змістовим модулем 1 " Аналіз економічних та фінансових ресурсів підприємства "
Змістовий модуль 3. Аналіз фінансового стану підприємства	Завдання 5. Аналіз ліквідності і платоспроможності підприємств
	Завдання 6. Оцінка фінансової стійкості господарюючого суб'єкта
	Завдання 7. Оцінка кредитоспроможності позичальника на основі фінансових коефіцієнтів
	Завдання 8. Аналіз ділової активності підприємств
	Завдання 9. Аналіз прибутковості та рентабельності підприємств.
	Завдання 10. Комплексне оцінювання фінансового стану підприємства
	Колоквіум за змістовим модулем 2 " Аналіз фінансового стану підприємства "

5. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом самостійно під методичним керівництвом викладача.

Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань та формування практичних навичок з навчальної дисципліни, наведені в табл. 5.1.

Таблиця 5.1

Завдання для самостійної роботи студентів та форми її контролю

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	Форми контролю СРС
Змістовий модуль 1. Сутність та значення фінансового аналізу в забезпеченні ефективності діяльності підприємства		
<i>Тема 1.</i> Значення і теоретичні засади фінансового аналізу	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>семінарського заняття</i> , огляд сучасних методичних рекомендацій щодо фінансового аналізу суб'єктів господарювання	Активна участь у семінарському занятті
<i>Тема 2.</i> Інформаційне забезпечення фінансового аналізу	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>семінарського заняття</i> за темою 2. Огляд Н(С)БО як інформаційного джерела щодо розкриття змісту фінансової звітності підприємства	Активна участь у семінарському занятті
Змістовий модуль 2. Аналіз економічних та фінансових ресурсів підприємства		
<i>Тема 3.</i> Аналіз майна підприємства	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>практичних занять</i> , складання аналітичних таблиць.	Презентація результатів
<i>Тема 4.</i> Аналіз оборотних активів	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>практичних занять</i> , складання аналітичних таблиць.	Презентація результатів у вигляді аналітичних таблиць

Тема 5. Аналіз джерел формування капіталу підприємств	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>практичних занять</i> , складання аналітичних таблиць.	Презентація результатів у вигляді аналітичних таблиць
Тема 6. Аналіз грошових потоків	Дослідження моделей управління грошовими потоками. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, підготовка до <i>колоквіуму</i> .	Проведення колоквіуму
Змістовий модуль 3. Аналіз фінансового стану підприємства		
Тема 7. Аналіз ліквідності і платоспроможності підприємств	Огляд нормативної бази щодо оцінки платоспроможності підприємств. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>практичних занять</i> , складання аналітичних таблиць.	Презентація результатів у вигляді аналітичних таблиць
Тема 8. Аналіз фінансової стійкості підприємств	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>практичних занять</i> , складання аналітичних таблиць.	Презентація результатів
Тема 9. Аналіз кредитоспроможності підприємств	Огляд чинних методик оцінки кредитоспроможності позичальників та закордонного досвіду. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>практичних занять</i> , складання аналітичних таблиць.	Презентація результатів у вигляді аналітичних таблиць
Тема 10. Аналіз ділової активності підприємств	Аналіз статистичних даних щодо рівня ділової активності підприємств України. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>практичних занять</i> , складання аналітичних таблиць.	Презентація результатів, складання аналітичних таблиць
Тема 11. Аналіз прибутковості та рентабельності підприємств	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>практичних занять</i> , складання аналітичних таблиць.	Презентація результатів, складання аналітичних таблиць
Тема 12. Комплексне оцінювання фінансового стану підприємства	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, підготовка до <i>колоквіуму</i> .	Проведення колоквіуму

6. Методи навчання

Одна з вимог до сучасної вищої школи – студенти повинні опанувати не тільки програму комплексу навчальних дисциплін, але і модель дії спеціаліста в тій чи іншій сфері професійної діяльності (ситуації). Для відпрацювання такої узагальненої моделі дії спеціаліста з фінансового оздоровлення підприємств, а також найбільш типових ситуацій майбутньої професійної діяльності, використовуються різні форми активного навчання. До них належать комплексні контрольні завдання, ситуаційні задачі, аналіз конкретних виробничих ситуацій, ділові ігри, різноманітні форми науково-дослідної та індивідуальної роботи студентів.

Вибір конкретних форм і методів активного навчання здійснюється, виходячи із структури і змісту навчальної дисципліни, конкретних цілей та завдань навчання. Як правило, використання активних методів навчання здійснюється після опрацювання типових методик і застосування традиційних форм навчання – розв'язання типових задач, проведення традиційних семінарських і практичних занять.

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни наведено у табл. 6.1.

Таблиця 6.1

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни (лекційні заняття)

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
Тема 1. Значення і теоретичні засади фінансового аналізу	Міні-лекція з питання "Фінансовий аналіз як інструмент обґрунтування прийняття управлінських фінансових рішень", банки візуального супроводу
Тема 2. Інформаційне забезпечення фінансового аналізу.	Міні-лекція з питання "Особливості формування інформаційної бази для проведення фінансово-аналітичних досліджень", банки візуального супроводу
Тема 3. Аналіз майна підприємства.	Лекція проблемного характеру з питання "Особливості оцінки майнового стану підприємства", банки візуального супроводу
Тема 4. Аналіз оборотних активів.	Лекція проблемного характеру з питання "Класифікаційні аспекти оборотних активів підприємства", банки візуального супроводу

Тема 5. Аналіз джерел формування капіталу підприємств	Лекція проблемного характеру з питання "Оцінка факторів, що впливають на співвідношення власних і позикових коштів", банки візуального супроводу
Тема 6. Аналіз грошових потоків	Міні-лекція з питання "Аналіз руху грошових коштів", банки візуального супроводу
Тема 7. Аналіз ліквідності і платоспроможності підприємств	Лекція проблемного характеру з питання "Особливості оцінки показників ліквідності підприємства", банки візуального супроводу
Тема 8. Аналіз фінансової стійкості підприємств.	Лекція проблемного характеру з питання "Оцінка запасу фінансової стійкості", банки візуального супроводу
Тема 9. Аналіз кредитоспроможності підприємств	Лекція проблемного характеру з питання "Аналіз підходів до оцінки кредитоспроможності позичальника", банки візуального супроводу
Тема 10. Аналіз ділової активності підприємств	Лекція проблемного характеру з питання "Система показників оцінки ділової активності підприємства", банки візуального супроводу
Тема 11. Аналіз прибутковості та рентабельності підприємств	Лекція проблемного характеру з питання "Аналіз показників рентабельності", банки візуального супроводу
Тема 12. Комплексне оцінювання фінансового стану підприємства	Лекція проблемного характеру з питання "Процедура організації та проведення комплексного фінансового аналізу", банки візуального супроводу

Таблиця 6.2

Використання методик активізації процесу навчання (семінарські та практичні заняття)

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
Тема 3. Аналіз майна підприємства.	Ситуаційна задача "Експрес-аналіз формування та використання активів підприємства"
Тема 6. Аналіз грошових потоків.	Ситуаційна задача "Аналіз руху грошових коштів підприємства"
Тема 8. Аналіз фінансової стійкості підприємств.	Ситуаційна задача: "Оцінка фінансової стійкості підприємства з використанням традиційних підходів та маржинального аналізу"
Тема 9. Аналіз кредитоспроможності підприємств	Ділова гра "Оцінка кредитоспроможності господарюючого суб'єкту"
Тема 11. Аналіз прибутковості та рентабельності підприємств.	Ситуаційна задача "Аналіз фінансових результатів та прибутковості підприємства"

8. Рекомендована література

1. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. Я. Базилінська — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 328 с.
2. Грачев А.Н. Финансовая устойчивость предприятия. Критерии и методы оценки в рыночной экономике / А.Н. Грачев — М.: Издательство "Дело и сервис", 2010. — 208с.
3. Иваниенко В.В. Финансовый анализ: учебное пособие / В.В. Иваниенко. - 2-е изд.— Х.: Издательский дом "ИНЖЭК", 2003. — 176 с.
4. Кононенко О. Анализ финансовой отчетности / О. Кононенко, О. Маханько. - Х.: Изд-во "Фактор", 2012.- 208 с.
5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" від 07.02.2013 № 73 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
6. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / М.Д. Білик, О.В. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька. — К.: КНЕУ, 2005. — 592 с.